

NVE

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 16.01.2025

Vår ref.: 202210449-28 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Oversendelse av klage på NVEs vedtak av 11.12.2024 om vurdering konsesjonsplikt for økt slukeevne i Funnefoss kraftverk

NVEs vedtak av 11. desember 2024 om vurdering av konsesjonsplikt for økt slukeevne i Funnefoss kraftverk er påklaget av Odal flomsikringslag, Nord-Odal kommune og Sør-Odal kommune. Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstillende de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har forberedt klagen i tråd med forvaltningsloven § 33. Vi kan ikke se at klagen gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 11. desember 2024. Klagen oversendes derfor Energidepartementet (ED) for endelig avgjørelse.

Bakgrunn

NVE mottok den 1. desember 2023 en henvendelse fra Glomma Kraftproduksjon AS om vurdering av konsesjonsplikt etter vannressursloven § 8 for en planlagt oppgradering og utvidelse av Funnefoss kraftverk i Nes kommune i Akershus. Tiltaket innebærer en økning i kraftverkets slukeevne fra 440 til 520 m³/s. Etter en vurdering av tiltakets mulige virkninger for allmenne interesser i vassdraget, konkluderte NVE den 11. desember 2024 med at tiltaket ikke utløser konsesjonsplikt etter vannressursloven. Det kan dermed gjennomføres innenfor rammene av gjeldende ervervskonsesjon fra 1973. Detaljplaner for anleggsarbeidet skal forelegges og godkjennes av NVE før oppstart.

Klagen

Odal flomsikringslag, Nord-Odal kommune og Sør-Odal kommune (heretter kalt klagerne) har påklaget NVEs vedtak av 11. desember 2024 i brev til NVE den 15. januar 2025 fra advokatfirmaet Haavind. Klagerne mener at tiltaket vil medføre økt flomfare og andre negative virkninger oppstrøms kraftverket, og at det derfor berører allmenne interesser i en slik grad at det foreligger konsesjonsplikt etter vannressursloven § 8. Videre hevder de at NVEs vedtak bygger på et mangelfullt kunnskapsgrunnlag, og at utredningsplikten etter forvaltningsloven § 17 dermed ikke er oppfylt. Klagerne bestrider også NVEs skønnsutøvelse og vurdering av tiltakets konsekvenser, særlig med hensyn til flomrisiko i anleggsperioden og fremtidig manøvrering av vannstand etter oppgraderingen.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett:

www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Klagerne peker på at kun ett aggregat i kraftverket vil være i drift av gangen i anleggsperioden, noe de mener vil halvere kraftverkets evne til å avlede flomvann og øke risikoen for flomskader i et allerede utsatt område. Erfaringene fra ekstremværet Hans i 2023 trekkes frem som illustrasjon på denne risikoen. Klagerne hevder videre at kraftverkets drift allerede i dag fører til hyppige og raske vannstandsendringer oppstrøms, som har bidratt til erosjon, miljøskader, skader på eiendom og reduserte muligheter for friluftaktiviteter. De frykter at oppgraderingen vil forsterke disse virkningene. Etter deres syn har ikke NVE vurdert dette godt nok.

Klagerne er også kritiske til at NVE har vurdert spørsmålet om konsesjonsplikt uavhengig av den pågående prosessen med revisjon av konsesjonsvilkårene og spørsmålet om innkalling til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66. Etter deres syn bør disse sakene ses i sammenheng, da tiltaket ikke kan vurderes isolert fra kraftverkets samlede påvirkning på vassdraget. De viser til at dagens drift, etter deres vurdering, er i strid med forutsetningene fra konsesjonsvedtaket i 1973, særlig kravet om at kraftverket ikke skulle endre den naturlige sammenhengen mellom vannstand og vannføring oppstrøms dammen. Klagerne hevder at NVEs vedtak i realiteten gir grunnlag for å videreføre det eksisterende driftsregimet i flere tiår, uten at det stilles nye krav til miljøforbedringer, sikkerhet eller hensynet til allmenne interesser. På denne bakgrunn ber de om at vedtaket omgjøres, og at tiltaket underlegges konsesjonsbehandling, enten som del av en vilkårsrevisjon eller ved innkalling etter vannressursloven § 66.

Glomma Kraftproduksjon AS' kommentarer til klagen

Klagen ble oversendt Glomma Kraftproduksjon AS (GKP) for kommentar 16. januar 2025, jf. forvaltningsloven § 33. NVE mottok svar fra GKP 4. mars 2025.

I sine kommentarer til klagen uttaler GKP at det ikke fremkommer nye opplysninger eller momenter som ikke allerede er vurdert. GKP påpeker at flomavledningskapasiteten ikke vil bli påvirket i anleggsperioden, ettersom dammens tappeorganer alene er dimensjonert for å håndtere flom, uavhengig av aggregatenes drift. De viser til at dette er i samsvar med damsikkerhetsforskriften, og avviser at anleggsarbeidet vil medføre økt flomfare.

Videre skriver GKP at oppgraderingen ikke vil påvirke vannstanden oppstrøms, da kraftverket fortsatt skal driftes i henhold til kurve 5. De understreker samtidig at dersom det skulle være ønskelig å redusere hyppige vannstandsendringer, vil dette kreve avvik fra kurve 5 og dermed behandles i en egen konsesjonssak.

GKP fastholder at tiltaket ikke utløser konsesjonsplikt, og mener at det ikke vil ha vesentlige konsekvenser for allmenne interesser i vassdraget.

NVEs vurdering av klagen

Klagen er inngitt innenfor fristen og oppfyller øvrige vilkår for klagerett i henhold til forvaltningsloven kapittel VI. NVE har tatt klagen til behandling og har forberedt klagesaken i tråd med forvaltningsloven § 33. NVE har i denne sammenheng vurdert og kommentert enkelte nye anførsler fra klagerne som ikke tidligere har vært behandlet, samt utdypet forhold som krever nærmere vurdering. For øvrig viser vi til NVEs vedtak av 11. desember 2024.

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Kunnskapsgrunnlaget

NVE er uenig i klagers påstand om at vedtaket bygger på et mangelfullt kunnskapsgrunnlag. Etter forvaltningsloven § 17 skal saken være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, men det følger også av alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper at kravene til utredning må vurderes i lys av tiltakets karakter og omfang. Dette innebærer et forholdsmessighetsprinsipp, hvor saksforberedelsen skal stå i rimelig forhold til sakens kompleksitet og mulige konsekvenser.

Det aktuelle tiltaket gjelder en økning av kraftverkets maksimale slukeevne fra 440 til 520 m³/s, uten at dette innebærer fysiske inngrep i selve vassdraget eller endringer i kraftverkets manøvrering. NVE har derfor avgrenset vurderingen til om økningen i slukeevne, isolert sett, kan medføre nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser.

I vurderingen er det lagt til grunn opplysninger fra tiltakshaver, innspill fra høringsparter og NVEs egne faglige vurderinger, blant annet knyttet til vannføringsforhold, flomavledningskapasitet og styring av vannstand. Etter NVEs syn forelå det et tilstrekkelig og relevant beslutningsgrunnlag på tidspunktet for vedtaket, i samsvar med kravene i forvaltningsloven § 17.

Flomavledning i anleggsperioden

Klager hevder at flomrisikoen vil øke i anleggsperioden fordi ett aggregat vil være ute av drift, og at kraftverkets evne til å avlede vann dermed vil være halvert. Denne forståelsen bygger imidlertid på en feilaktig forutsetning om at kraftverkets turbiner utgjør en del av dammens flomavledningskapasitet.

Etter damsikkerhetsforskriften § 5-7 skal flomavledningen dimensjoneres slik at hele den dimensjonerende flommen – i dette tilfellet en 500-årsflom (Q500) med 3 546 m³/s – kan håndteres uten å inkludere slukeevnen til kraftverkets turbiner. Dette henger sammen med at turbinene er avhengige av fungerende styringssystemer, strømforsyning, teknisk tilgjengelighet mv., og derfor ikke regnes som tilstrekkelig pålitelige under flomsituasjoner.

Ved Funnefoss skjer den ordinære flomavledningen gjennom dammens fire klappeluker, én segmentluke, én tømmerluke og faste overløpsterskler, som samlet er dimensjonert for Q500. Det er dermed ikke avgjørende for flomsikkerheten om ett eller begge aggregater er ute av drift. Ved tidligere store flommer, som under Vesleofsen i 1995, var kun ett av aggregatene ved Funnefoss i drift. Kraftverket bidro da med noe avledning, men dette fungerte kun som et supplement til dammens ordinære flomavledningskapasitet – ikke som en del av den.

I vedtaket la NVE til grunn at tiltakshaver har nødvendige driftsprosedyrer og beredskapsplaner som sikrer en forsvarlig håndtering av vannføringen gjennom hele anleggsperioden. På denne bakgrunn vurderte NVE at tiltaket ikke vil medføre en nevneverdig økt risiko for flomskader oppstrøms i anleggsperioden. Sammenligningen med Braskereidfoss kraftverk ble i vedtaket vurdert som lite treffende, da anleggene har ulike tekniske løsninger.

Manøvrering av vannstand og forholdet til kurve 5

Det planlagte tiltaket innebærer ingen endringer i manøvreringspraksis. Etter oppgraderingen skal vannstanden oppstrøms fortsatt reguleres i henhold til kurve 5. Dette er en teoretisk kurve som ble etablert for å gjenspeile forholdet mellom vannføring og vannstand slik det var før utbyggingen av Funnefoss kraftverk. Erfaringer viser at kurve 5 gir godt samsvar med faktisk vannstand ved lave og middels vannføringer. Ved høye vannføringer (over 1 000 m³/s) er kurven imidlertid ikke

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

representativ, jf. NVE-rapport «Vurdering av vannstand/vannføring ved Funnefoss kraftverk i Glomma, Akershus» fra 2000. Det faktum at kurve 5 ikke er representativ ved store vannføringer, er imidlertid ikke ensbetydende med at Funnefoss kraftverk har ført til høyere vannstand oppstrøms i flomsituasjoner. Dette er en kompleks problemstilling som har vært gjenstand for diskusjon over lengre tid. NVE vil vurdere problemstillingen grundig i forbindelse med kravene om åpning av revisjon av gjeldende ervervskonsesjon og eventuell innkalling av eksisterende anlegg til konsesjonsbehandling etter vannressursloven.

Ved vurderingen av konsesjonsplikt for økt slukeevne er det avgjørende at tiltaket i seg selv ikke medfører endringer i vannstandsforholdene oppstrøms. Økningen fra 440 til 520 m³/s innebærer kun at en større andel av vannføringen kan føres gjennom turbinene i stedet for gjennom flomlukene. Det påvirker ikke selve relasjonen mellom vannstand og vannføring. Kraftverkets vannstandsregulator sørger for at kurve 5 etterleves gjennom koordinert bruk av tilgjengelige reguleringsorganer – enten det er aggregater eller luker. I flomsituasjoner benyttes uansett dammens luker til vannstandsregulering, og dette vil også være tilfellet etter oppgraderingen. NVE vurderer derfor at tiltaket ikke vil medføre hyppigere eller mer varierende vannstand enn i dag, og at det ikke innebærer noen ny belastning for allmenne interesser i vassdraget. Det foreligger dermed ingen ny nevneverdig skade eller ulempe som skulle tilsi konsesjonsplikt.

Konklusjon

NVEs vedtak av 11. desember 2024 om vurdering av konsesjonsplikt for økt slukeevne i Funnefoss kraftverk er påklaget av Odal flomsikringslag, Nord-Odal kommune og Sør-Odal kommune. Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstiller de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har forberedt klagen i tråd med forvaltningsloven § 33. Vi kan ikke se at klagen gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 11. desember 2024. Klagen oversendes derfor Energidepartementet (ED) for endelig avgjørelse.

Sakens dokumenter gjøres tilgjengelig for Energidepartementet i elektronisk versjon, via innsynsløsningen SeDok.

Med hilsen

Ylva Bencze Rørå
fagleder

Tord Solvang
senioringeniør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

Energidepartementet

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Kopimottakerliste:

ODAL FLOMSIKRINGSLAG SA

AKERSHUS ENERGI VANNKRAFT AS - Sigrun Birkeland Rawcliffe

ADVOKATFIRMAET HAAVIND AS - Ida Mattsson Sperre

Nord-Odal kommune

Sør-Odal kommune

TBMV - Seksjon for miljøtilsyn vassdragsanlegg - Mari Hegg Gundersen